

بيان لصوم رمضان ووقته

So Bandingan Ko Kaphowasa'i Ko Ramadhan a Go So Waqto Niyan

al Khutbah 67

Ki: Alim, Hassanor bin Maka Alapa

al Murshid al Am

al Insan Islamic Assembly of the Philippines

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ
أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا, وَأَشْهَدُ أَلَّا
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ, اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ
وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ اهْتَدَى يَهْدِيهِ إِلَى
يَوْمِ الدِّينِ وَبَعْدُ

فِيَا عِبَادَ اللَّهِ يَقُولُ الْحَقُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾

Innalhamda lillāhi nahmaduhu wa nastānuhu wa nastagfiruh, wa na'ūdubillāhi min shurūri anfusinā wa sayyiāti a'mālinā, man yahdihillāhu falā mudhillalahu, wa may yudhlil falan tajida lahu waliyyan murshidā, wa ash'hadu allā ilāha illallāhu wahdahu lā sharīka lahu, wa ash'hadu anna Mohammadan abduhu wa rasūluh, Allāhumma salli wa sallim wa bārik alā Mohammadin sallallāhu alayhi wa sallama wa alā ālihi wa sahabihi wa manihtadā bihad'yihī ilā yawmidd dīn wa ba'du:

Fayā ibādallāhi, Yaqūlul Haqqu Tabāraka wa Ta'ālā fil Qur'ānil Karīm:

Yā ayyuhal ladīna āmanū kutiba alaykumus siyāmu kamā kutiba alal ladīna min qablikum laallakum tattaqūn (Surah al Baqarah 2:183)

So langowan a podipodi a go so samporna' a bantog na rk o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), bantogn tano Skaniyan go mamangni tano ron sa tabang, a go mangni tano Ron sa sapngan Iyan so manga dosa tano, go lomindong tano ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) phoon ko manga antiyor o manga ginawa tano, a go so pangararata o manga galbk tano, sa taw a

toroon skaniyan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), na da' a makadadag on, na sa taw a dadagn iyan na di nka dn mitoon sa salinggogopa' iyan a phakatoro' on.

Manga Oripn o Allāh:

Aya bandingan tano imanto na so kaphowasa'i ko Ramadhan sa pagalowin tano so sabaad a manga kokoman iyan ka an makaliwanag ko sabaad a manga Muslim.

So kaphowasa'i ko Ramadhan na onayan a pd ko onayan o Islam, a go paliyogat a pd ko manga paliyogat o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), a katotokawan so btad iyan ko agama Islam.

Aya makatotoro on na so Qur'an so Sunah a go so Ijma'.

Pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ... ﴿١٨٣﴾

Hay so miamatatiaya inipaliyogat rkano so kaphowasa sa datar o kinipaliyogatn on ko miaonaan iyo... (al Baqarah 183).

Sa taman ko katharo' iyan a:

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ ۚ فَمَن
شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ ۗ ﴿١٨٥﴾

So olanolan a Ramadhan a so initoron on so Qur'an a toroa'n ko manga manosiya a go manga rarayag a pd sa toro'an a go mapakapmbalag iyan so bnar a go so batal, na sa taw a pd rkano a kamasaan iyan so (kiapakasold) o Ramadhan na phowasa'i niyan ... (al Baqarah 185).

Go pitharo' iyan a: *Sa taw a pd rkano a kamasaan iyan so olanolan na phowasa'i niyan.*

Sa so kinisogo'on on na makatotoro' sa wajib.

Pitharo'o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Pianagombalay so Islam sa lima (a manga onayan).*
Sa milaaloy ron so: *Kaphowasa'i ko Ramadhan.*

So manga hadith a makanggogonana'o ko kipapaliyogat iyan na madakl a lomalankap.

Go miaopakat so manga Muslim ko kawawajib o kaphowasa'i ron, na sa taw a sankaan iyan na miakafir.

So hikmah ko kinisogoon ko kaphowasa: Madadalm on so kakhasoti o ginawa a go so kakhalompiyo niyan phoon ko manga boring a marata' a go manga paparangayan a piakasingay, ka kagiya mapphakasimpit iyan so manga lalan o shytan sii ko lawas o manosiya, ka kagiya so shaytan na pphalalagoy ko mbawataan o Adam sa datar o kapphalalagoy ron o rogo' iyan, na amay ka koman a go minom na makakasag so

ginawa niyan ko kapagonoti ko manga kabaya' iyan a go makalobay so thkhs iyan ko mapiya a go maminos so kabaya' iyan ko manga simba, na so kaphowasa na masosopak iyan oto langon.

Sii ko powasa so kaphlayama ko ginawa sa katawaranga niyan ko doniya a go so manga baya' on o ginawa, sa kababayaan iyan so akhirat.

Madadalm ko powasa so phakasogo' ko kapangapdi sii ko manga miskin a go so kakhagdama ko manga sasakit iran, gowani a kataaman o giiphowasa so kasakit o ongos a go so kararas o kawaw, ka kagiya so kaphowasa sii ko kitab na: Skaniyan so kitaplkn a rapg o niyat sa manga shayi a mattndo' a pd sa kakan kainom a go kambabangonan sa walay a go so salakaw roo a miakambowat ko kitab, sa makaonot roo so kitaplkn ko manga rarata' a katharo' a go galbk.

Phanagipoon so kakhawajib o powasa ko oman gawii sii ko kasbang o pidiyar a ika dowa, a skaniyan so mapoti' a migogoris sa langit na phaninggaposan ko kasdp o alongan, pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *Go imanto na dazga niyo siran (so kalawasi ko karoma a babay) go plolobaa niyo so nganin a inisorat o Allah a rk iyo go kan kano a go inom kano sa taman sa mapayag rkano so pamorawag a mapoti phoon ko pamorawag a maitm ko pidiyar, oriyen iyan na tarotopa niyo so powasa sa taman ko gagawii.* (al Baqarah 187), sa aya bantak ko pamorawag a mapoti الخيط الأبيض a go so pamorawag a maitm الخيط الأسود na so kapakarinyag o kaliwanag o dawndaw phoon ko kalibotng o gagawii.

Sa phanagipoon so kawawajib o kaphowasa'i ko Ramadhan amay ka katokawan so kiapakasold iyan.

Na so kakhatokawi ko kiapakasold iyan na tlo a manga okit iyan:

Okit a Paganay: So kailaya ko olan iyan, pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *Sa taw a pd rkano a kamasaan iyan so olanolan na phowasa'i niyan.* (al Baqarah 185), go pitharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Phowasa kano ko kailaya on (so olan).* (piagayonan). Na sa taw a mailay niyan so olan sa so dn so ginawa niyan na miawajib on so kaphowasa.

Okit a Ika Dowa: So kazaksii ko kiailaya on, a go so kapanothola on, sa kapphowasaan sa nggolalan sa kailaya on o taw a maontol a kiapaliyogatan, sa khasanaan so kapanothola niyan on, sabap ko katharo' o Ibn Umar a: *Miailay o manga taw so olan, na pianothol akn ko Rasulullah (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a mataan a miailay akn skaniyan, na miphowasa a go siogo' iyan so manga taw sa kaphowasa iran.* (piaothol o Abu Daud a go so salakaw ron a go piakapiya skaniyan o Ibn Hibban a go so al Hakim).

Okit a Ika Tlo: So katarotopa ko bilangan o gawii o Sha'ban a tlo polo' gawii, sii oto ko masa a di kailaya ko olan ko kagagawii a ika tlo polo' ko Sha'ban a rakhs a da' a makaalang ko kakhailaya on a pd sa gabon, odi' na so kaadn o shayi a pd roo, sabap ko katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Mataan so olanolan na dowa polo' a go siyaw gawii na di kano pphowasa sa taman sa di niyo mailay so olan, na di kano mboka taman sa di niyo mailay, na amay ka kasapngan rkano sa gabon na diyankaa niyo ron.* Aya maana niyan na tarotopa niyo so Sha'ban a tlo polo' gawii, sabap ko kiatankd iyan ko hadith o Abu Hurayrah a: *Amay ka kasapngan rkano sa gabon (so olan) na itonga niyo so Sha'ban a tlo polo' gawii.* (piagayonan).

Khipatoray so kaphowasai ko Ramadhan ko langowan a Muslim a pialiogatan a phakagaga, sa da mawajib ko kafir, ago di khasah o ba on makapoon, sa amay ka thawbat ko kasasagad o olanolan, na kapphowasaan iyan so malalamba on, sa di niyan khabayadan so miaipos on a da niyan kaphowasai ko kakakafir iyan pn.

Di' khawajib so powasa ko maito' a wata', ogaid na khapakay a kaphowasa o wata' a somiabot مميذ sa aya kokoman iyan on na sonat.

Go di khawajib so powasa ko pmbthangn sa o phowasa ko kabthanga on na di ron khasak sabap ko kaada o niyat.

Go di khawajib so kaphowasa sa katonay أداء ko taw a pkhasakit a di niyan khagaga go da pn ko taw a giimlayalayag, sa khabayadan iran ko masa a kada' o sndod a minisogat kiran a so sakit a go so kiaplayalayag, pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ﴿١٨٤﴾

Sa taw a pd rkano a pkhasakit odi' nā sii sa lakawan na phakabilang ko manga pd a gawii (sa ron makapphowasa). (al Baqarah 184).

So panonompangan o kiawajib o kaphowasa na mararankom iyan so: Makaiingd go so giimlayalayag go so mapipiya a ginawa niyan a go so pkhasakit, so masosoti a go so mahahaydh a go maninifas a go so kaadaan sa tanod, sa giyankai a manga taw na langon siran na miawajib kiran so powasa ko Ramadhān sa maaako iran, sa siran i panonompangan o kinisogo'on on, ka an iran maparatiaya so kawawajib iyan kiran.

Na so kathkhsa ko kapnggalbka on na adn oto a pnggolalan sa katonay (adaan أداء) na adn pman a pnggolalan sa kabayad (qadhāan قضاء):

Go pd kiran so inisogo'on so kaphowasa sii dn ko sold o olanolan sa pnggolalan sa katonay, a skaniyan so taw a mapipiya a ginawa niyan a makaiingd, inonta bo' so babay a haydh a go nifas.

Go pd kiran so taw a aya inisogo' on na so kambayadi ron, sa skaniyan so babay a haydh a go so nifas a go so pkhasakit a di phakagaga phowasa sa khagaga niyan sa nggolalan sa kabayad.

Go pd kiran so taw a pakapzamiliin ko dowā a btad, a skaniyan so taw a giimlayalayag a go so pkhasakit a khaparo ron so kaphowasa sa margn ba dn sa da' a kawan iyan sa ba kabinasa'i o powasa.

Na sa taw a moka sa pantag sa adn a sndod oriyan iyan na miada' so sndod iyan sii ko dawndaw ko Ramadhan, ka datar o giimlayalayag a miakaoma ko kialalakaw niyan a go so haydh a go so nifas a khasoti siran a go so kafir igira miagislam, a go so pmbthangn amay ka miakatanod a go so maito' a wata' amay ka kiabaligan na langon dn anka'i na khipaliyogat on so kathigr ko lamba' ko dawndaw a go khabayadan iyan.

Go datar oto igira miakatindg so saksi' sa kiapakasold o olanolan sii ko dawndaw na so manga Muslim na makapthigr siran ko malalamba' ko dawndaw sa khabayadan iran sa salongan ko oriyan o Ramadhan.

Manga Oripn o Allāh:

Gyanaka'i a powasa na isa ko manga polaos o Islam, a da dn a datar iyan ko manga pd a simba o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), sabap sa skaniyan bo' i simba o oripn a phikipnatg skaniyan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go inisnggay niyan a pantag ko ginawa niyan, sa datar o kiasabota on ko hadith qudsi a pianothol o Rasūlullāh ﷺ a katharo' o Kadnan iyan.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: كُلُّ عَمَلٍ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصِّيَامَ ، فَإِنَّهُ لِي ، وَأَنَا أُجْرِي بِهِ ، وَالصِّيَامُ جُنَّةٌ ، فَإِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ فَلَا يَرُفُثُ ، وَلَا يَصْحَبُ ، وَلَا يَجْهَلُ ، فَإِنْ شَاتَمَهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ فَلْيُقِلْ: إِنِّي صَائِمٌ ، مَرَّتَيْنِ ، وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَخُلُوفُ فَمِّ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ. وَلِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ يَفْرَحُهُمَا: إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ بِفِطْرِهِ ، وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ . (رواه أحمد ومسلم والنسائي).

Miakapoon ko Abu Hurayrah a so Rasūlullāh na pitharo iyan a pitharo' o Allāh a: Langowan a galbk o mbawataan o Adam na rk iyan, inonta bo' so powasa ka mataan a skaniyan na rk akn, a go sakn i mbalas on, so poawasa na rnding (ko kapakanggolawla sa dosa), na amay ka maadn so gawii a phopowasa on so isa rkano na di phamanaro' sa tamparasa a go dianggal a katharo', go di pakipkhakandawasa' sa manga katharo', a go di zayan sa da' a akal iyan sabap ko kapakimbobono', sa o adn a zinta' on odi' na makithidawa' on a isa a taw na tharo'a niyan a sakn na giiphowasa, sa makadowa niyan makasoy, ibt ko makapapaar ko ginawa o Mohammad ka so kapkhabaroba o baw o ngari o isa rkano sabap ko powasa na zambian o Allāh sa lbi a mamot ko alongan a Qiyamah a di so baw o kastori. Go adn a bagian o giiphowasa a dow a ikhababaya' iyan: Amay ka makaboka na mababaya' ko kiapakaboka niyan, a go amay ka matmo niyan so Kadnan iyan na mababaya' sabap ko (balas) o powasa niyan. (painothol o Ahmad, Muslim, a go so an Nasa'i).

Manga Oripn o Allāh:

Antonaa i hikmah sa aya tinindos o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a pikhipantag iyan ko amal o manosiya na so powasa, ino niyan da pili'a so sambayang, ino niyan da pili'a so hajji, go ino niyan da pili'a so zakah, go ino niyan da pili'a so jihad a giyanan i pondiyong o galbk ko Islam? Aya smbag roo sa da niyan on kapili'a na kagiya giyankanan a manga galbk a simba a miangaaaloy na palaya dn pkhasoldan a katakabor a go kapakiilaylayin, so sambayang na adn a barasambayang a giimanambayang ka an matharo' a barasimba, sa makowa niyan so sarig on a manga taw, odi' na adn a babantakn iyan a isa a taw a pagakaln iyan sa orian, na piakiilay niyan on a skaniyan na barasambayang.

Datar oto mabo' so kanayk a adn a taw a phnayk ka an matharo' a kawasa skaniyan, ka kataya a babalowin iyan a Makkah a sasabalinga' iyan sa pakisisino niyan a barasimba sa Baytullāh, ogaid na adn bs a bantak iyan a salakaw a so bo' so Allāh i mata'o ron. Datar oto mambo' so kandiakat a adn a giindiakat a taw ka an matharo' a baramora a go kawasa, sa datar oto so jihād a adn a giinjihad ka an matharo' a

skaniyan na mawaraw a mama a batalo' ko kapakithidawa'sa bantogn skaniyan o manga taw.

So pman so powasa na da' a taw a giimamowasa sa pantag sa kapakiilaylayin, sabap sa so powasa na simba a pagn's ko ginawa o manosiya, sa so kinibagakn iyan ko kakan a go so kainom a go so kaproyoda' a palaya iyan dn oto pkhababayaana na pantag bo' sa soaso'at iyan ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a Kadnan iyan, ka opama ka soaso'at iyan sa kaadn a salakaw na pagnsn iyan na koman a go minom, ka kagiya katawan iyan a so gii niyan zoasoatn na di niyan phagilayin a go di niyan katawan sii sankoto a kapkhan iyan a go kaphaginom iyan.

Sabap roo na so simba a kaphowasa na sasoson dn ko manga simba a aya dn a bialoy o barapowasa a tomitikay ron na so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a da' a maphagma' on, sabap roo na so kiaphowasa niyan na tolabos a go bonayon a go balantan a soaso'at ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), sa miaparo mambo' a so dn so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) i sominggay ron sa pikhipantag iyan sa ginawa niyan ka kagiya pinggolawla sa sii rkaniyan bo' inizoaso'at o oripn iyan. Na so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ko kazoata niyan ko oripn iyan a nggolalan ko balas iyan on a mapiya na di khiropa o pamikiran so kala' iyan a go so kapiya niyan.

Manga Oripn o Allāh:

Ino tano di phromasayi so katonaya tano ko powasa sa da dn a saninsaning iyan a mapiya a kathonaya on ka an tano makhipantag ankoto a mapiya a balas o Allāh ﷻ, a go makowa tano so rarad o powasa a mapiya sii ko manga ginawa tano.

Aya mapiya a okit ko kapagimpidi ko powasa o nggagaisa rkitano, na pakaitoon tano so katharo' na pakadakln tano so kapmbatiyaa ko Qur'an a go so manga pd a kitab a Islam a phakaoman ko sowa' tano a datar o kabatiyaa ko diorobasa o Qur'an sa basa Mranaw ka an tano masowa' a go masabot so manga maana o manga ayat a pmbatiyaan tano ko manga sambayang tano ko oman dn i waqto o sambayang ka an dn pamagoman so kata'o tano a khikowa tano ko balas a mala' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go so kimbgan iyan rkitano ko limo' iyan a sabap a khisold tano sii ko Sorga' iyan.

So taw a baraakal, na khaosar iyan so akal iyan sa kapiya a kaphakasold iyan ko Sorga' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sa nggolalan sa manga simba a manga pipiya. So Ramadhān na goro a mala' a phangnda'on iyan so barapowasa minsan pn di makapharo' ogaid na so gonana'o niyan na sayana' dn a mapiya a da dn a ba on khalapis.

So miangaoona a manga Muslim a go so manga ulama iran na babalowin iran so poawasa a aya iran olawla ko kadaklan ko manga dawndaw iran, sa taman sa mimbaloy a dadabiatan iran a di siran dn mapapro o di siran makaphopowasa sabap ko kialayam o ginawa iran ko kanggalbk sa simba sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى). Giyoto so manga taw a miallb iran so manga ginawa iran a sii ran bo' tiotay ko kanggalbk sa manga simba, na kialkxhban ko shaytan so manga lalan o ba niyan kabinasa'i ankoto a manga taw a giyoto i waraan iran.

Opama o isipa tano sa pagitongn tano so manga pipiya a khakowa tano ko kaphowasa na di tano maisip, ioman on so manga balas a khakowa tano sii sa akhirah. Sabap san, na pamakot go pmikal so Muslim sa mabaloy niyan a ginawa niyan a barapowasa ka an makalidas ko manga rrgn a btad sanko'i a doniya, sa

lalayona niyan so kappkas dn dila' iyan sa nggolalan sa manga tasbiih ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ko apiya antonaa i mambbtad iyan ko dawndaw a go sii ko gagawii, ka sa taw a mabaloy so tadntadm iyan ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a matatap iyan ko kalaan ko manga masa niyan na so mambo' so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na tatap dn so kasisiyapa niyan on a go so kipphangalimoon iyan on ko doniya na sampay sa alongan a maori.

Kadnan ami baloya kami nka a pd ko sanang a oripn ka a tomatatap ko kapzimbaa rka sa bgan ka rkami so mapiya sii ko doniya a go so mapiya sii ko akhirah sa pakathampata kami nka ko lmbak o Sorga' aka a al Firdaws a lbi a maporo' skami a go so manga pagariya' ami a miamaratiaya langon.

وَأَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ وَلِسَائِرِ الْمُسْلِمِينَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرُوهُ
إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

Wa aqūlu qawlī hādā wa astagfirullāha lī wa lakum wa lisāiril Muslimīn min kulli dambin fastagfirūhu innahu Huwat Tawwābur Rahīm.